

A r v a m u s

I.Odari töö "Morfoloogia-alsed normimuutused aastatel 1933-1965" kohta.

I.Odari uurimuse "Morfoloogia-alased normimuutused aastatel 1933-1965" eesmärgiks on anda ülevaade morfoloogia valdkonnas tehtud keelekorraldustööst alates 1933. aastast kuni 1965. aastani. Et kavas on "Õigekeelsuse sõnaraamatu" uue trüki ettevalmistamine, tuleb uurimust niisugusel teemal pidada väga aktuaalseks ja otstarbekohaseks.

Vaadeldav töö koosneb sissejuhatusest, kolmest peatükist, lõppsõnast ja vajalikest lisadest (venekeelne resümee, sõnaregister, kirjanduse loetelu jm.).

Sissejuhatuses antakse õigekeelsusliku töö põhiprintsiibid ja valgustatakse lühidalt mitmesuguste ajajärgude ja suundade seisukohta keelekorralduse alal, kusjuures autor annab neile oma poolse hinnangu. Samast saame ülevaate 1933-1965 ilmunud õigekeelsus-sõnaraamatutest. Autori seisukohad põhiküsimuste ja keelealaste diskussioonide hindamisel on õiged ning asjalikud.

Töö I peatükk annab kokkuvõtliku ülevaate noomeni tüüp-sõnade muutmisest uuritaval ajavahemikul, II peatükist leiame samasuguse ülevaate verbitüüpide kohta. III peatükis vaadeldakse morfoloogiaalaseid muutusi kirjakeeles üksikvormide kaupa. Analüüs on põhjalik ja üksikasjalik.

Lühike lõppsõna ei tee küll kokkuvõtet uurimise tulemustest (mis käesoleva töö puhul ilma tarbetu kordamiseta vaevalt küll võimalikki oleks), kuid annab lõpliku ja arvestatava hinnangu keelekorraldusliku töö mitmesugustele suundadele ja katsetele vaadeldaval ajavahemikul.

Töö toetub küllaldasele asjakohasele keeleteaduslikule kir-

jandusele (58 nimetust) ja on kokkuvõttena sellest väga vajalik keelekorralduse edaspidises töös.

Ebatäpsused ja komistused I. Odari uurimuses on tühised, see vajaks (vähemalt osaliselt) publitseerimist, et kokkuvõtlik ülevaade keelekorralduslikust tegevusest oleks kergemini kättesaadav selle ala spetsialistidele ja teistele keelehuvi- listele.

Töö väärib esimest auhinda.

Tartus 9. sept. 1967.a.

J. Puhk,

TRÜ N. lab.

Arvamus I. Odari diplomitöö
"Morfoloogia-alased normimuutused 1933-1965" kohta.

Käesoleva diplomitöö ülesandeks on seatud aastatel 1933-1965 toimunud morfoloogia-alaste normimuutuste koondamine ja selle põhjal üldiste seaduspärasuste ning keelekorralduse põhisuundade jälgimine.

Sissejuhatuses (lk. 2-13) antakse lühiülevaade meie õigekeelsus-sõnaraamatutest ja keelekorralduse tähtsamatest suundadest käsitletaval ajavahemikul. Põhiosa (lk. 14-184) jaguneb noomeni ja verbi käsitleseks, millele lisandub ülevaade muutustest morfoloogiliste vormide kaupa. Eespool esitatud materjal viimases küll kordub, kuid teistsugune rühmitus võimaldab siiski mõndki probleemi otstarbekohasemalt esitada. Lõppsõna on üsna - ehk liigagi kokkusurutud (lk. 185-187). Järgnevad venekeelne resüme (lk. 188-189), alfabeetiline register (lk. 190-198), lühendid ja kasutatud kirjanduse loetelu (lk. 199-204).

Käesoleva töö põhiosa baseerub rohkel materjalil, mis on üsna õnnestunult rühmitatud. Nii noomeni kui ka verbi käsitus algab VÕS 40 ja VÕS 53 tüüpsõnade kõrvutamise, mis eriti noomeni osas pole just päris lihtne. VÕS 40 tüüpsõnade (152) peaks küll kuuluma ühte VÕS 53 tüüpsõnaga ohutu. Küsitavusi leidub ka VÕS 53 tüüpsõnade nr. 44-48 puhul. Ilmne lapsus on lk-1 22 6. rida ülalt, kus 591. juhe asemel on 591. jahe. Tüüpsõnu kõrvutades antakse kokkusurutud vormis ülevaade neist muudatustest, mis haaravad terveid sõnarühmi.

Järgneb üksikasjaline sõnatüüpide viisi liigendatud üksiknormide käsitus. Seda on õpetlik lugeda neilgi, kes kirjakeele normide arenemisega üldiselt kursis on. Diplomand on õigesti tähelepanu juhtinud mitmetele vigadele ja ebatäpsustele "Õigekeelsuse sõnaraamatus". Ent ka kõige muuga on "Õigekeelsuse sõnaraamatu" uue trüki ettevalmistajatel lausa hädavajalik tutvuda.

Üksikuid ebatäpsusi leidub, tõsi küll, siingi. Sõna kaaviar vältet on käsitletud kahes kohas (lk. 93 ja 151), kuid päris laitmatu pole esitus kummalgi juhul. Pole selge, millele toetub väide, et paralleelkuju lõhe, lõhe, lõhet (kala) on olemas kõigis sõnaraamatutes alates VÕS 33-st (lk. 80). Lk-1 loo-lol on õrn-tüübi käsitusel väidetud, et "VÕS 33 ja VÕS 40 normeerivad kõigist loetletud sõnadest ainult lõputa mitmuse partitiivi." Kontrollimisel selgus, et VÕS 40 annab paralleelselt sid-lõpulise partitiivi sõnadest vinn ja teng. Viimane neist kuulub küll õieti järgmisse, s.o. külm-tüüpi. Sõna kaer tüüpsõnaks pole külm (lk. 101), mõteldakse, mõteldud on VÕS 53-s olemas mittesoovitavate kujudena (vrd. lk.124). Päris õige pole sõna hauduma käsitus lk-1 144 (täht. 'hautatav olema' on hauduma VÕS 40-s astmevahelduseta). Sõnu keelama, keerama, käänama ~ keelma, keerma, käänma on käsitletud kahes kohas (lk. 139 ja 145). Mitmel pool on öeldud: "VÕS 33 säilitab EÕS-i normi." Kui käsitletav sõna pärineb EÕS-i kolmandast köitest (nii lk-del 79, 107, 133), viib selline sõnastus lugeja eksiteele. Seda laadi lapsusi pole siiski kuigi palju. Käsitus on üldiselt hea, sõnastus materjali rikkusest tingitult lakooniline. Oma arvamusi on diplomand esitanud meeldivald tagasi-

hoidlikus vormis.

Keelelt on töö üldiselt korralik. Pisipuudusi muidugi leida võib (lk. 64 põhjusetu erand, lk. 147 päevakorda pro päevakorraale jm.).

Kokku võttes: õigeaegne, õnnestunud ja väga kasulik diplomitöö.

19. VI 67

Elaräst,
TA KKT pre.kand.